

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

DOI: <https://doi.org/10.33643/kmus.2026.05.79>
УДК 78.071.2:159.9:37.013.42

РОЩЕНКО ОЛЕНА

Рощенко Олена Георгіївна. Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, професорка кафедри історії української та зарубіжної музики, докторка мистецтвознавства, професорка (Харків, Україна).

<https://orcid.org/0000-0002-6048-6335>
elena.roshenko@gmail.com

ЄГОРОВ ЄГОР

Єгоров Єгор Олегович. Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, викладач кафедри народних інструментів України, аспірант кафедри історії української та зарубіжної музики (Харків, Україна).

<https://orcid.org/0000-0003-3716-8977>
egorov.eg1997@gmail.com

АКМЕОЛОГІЧНЕ ВИКОНАВСТВО: КАТЕГОРІАЛЬНО- ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ, МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті обґрунтовано концепцію акмеологічного виконавства як міждисциплінарного напрямку сучасного музикознавства, що формується на стику акмеології, психології та виконавського музикознавства і спрямований на вивчення творчої постаті виконавця та результатів його художньої діяльності. Сформовано категоріально-понятійний апарат акмеологічного виконавства та визначено його складові: акме-потенціал, акме-середовище, акме-компетентність, акме-траєкторія, акме-пункт, виконавське акме, акме-репертуар, акме-твір, акмеограма. Поняття акме-пункт, виконавське акме, акме-репертуар, акме-твір уведено до наукового обігу, інші категорії адаптовано до акмеологічного виконавства. Розроблено метод акме-виконавського дослідження — системно-акмеологічний підхід, що дозволяє розглядати виконавську діяльність як цілісну динамічну систему взаємодії особистісних, професійних і соціокультурних чинників у процесі досягнення творчих вершин. Результати дослідження закладають підґрунтя для подальшого розвитку акмеологічного виконавства.

Ключові слова: акмеологічне виконавство, виконавське акме, акме-пункт, акме-репертуар, акме-твір, системно-акмеологічний підхід, художня досконалість.

Вступ. Сучасне музикознавство перебуває у фазі інтенсивного розвитку, що виявляється у взаємодії процесів інтеграції та спеціалізації й зумовлює формування

нових міждисциплінарних наукових галузей [Рощенко, 2022] Ці процеси реалізуються як у межах взаємодії традиційних музикознавчих дисциплін (інтروмузикознавчий вимір), так і шляхом залучення методологічних ресурсів суміжних гуманітарних наук (екстрамузикознавчий вимір). Унаслідок таких тенденцій у структурі музикознавства сформувалися екстрамузикознавчі напрями, зокрема вікове музикознавство Н. В. Савицької [2010], музична епістемологія О. І. Самойленко [2019], музична семіологія О. І. Самойленко та С. В. Осадчої [2020], міфооперологія О. Г. Рощенко [2022], музична герменевтика С. В. Шипа [2023], культурологічний та синологічний напрями оперознавства Го Чанлу [2025].

Аналогічні інтегративні процеси простежуються й у виконавському музикознавстві, структура якого охоплює як інтروмузикознавчі напрями — інтерпретологія Л. В. Шаповалової [2004], історично інформоване виконавство Н. Б. Кашкадамової [2014] та Н. В. Ключинської [2022], історично орієнтоване виконавство О. В. Потоцької [2024], виконавська оперологія Чен Ке [2024], так і екстрамузикознавчі — виконавська рефлексія Л. В. Шаповалової [2007], виконавська феноменологія С. В. Шипа [2025]. У цьому контексті доцільним є введення акмеологічного виконавства як екстрамузикознавчого напрямку у структурі виконавського музикознавства.

Акмеологічне виконавство має формуватися у річищі зазначених тенденцій, властивих новоутворенням у структурі музикознавства. Акме-виконавство утворюється на перетині проблематики музичного виконавства та акмеології як науки про досконалість і вершинні форми розвитку особистості та спрямовується на вивчення закономірностей досягнення митцем професійної, художньої й духовної зрілості. У межах акме-виконавства як наукового напрямку творча діяльність осмислюється як життєтворча дуга, що відображує динаміку, індивідуальну траєкторію саморозвитку музиканта на шляху досягнення вершинних фаз професійної майстерності.

Актуальність теми дослідження зумовлена двома взаємообумовленими процесами — об'єктивним та суб'єктивним. З об'єктивної точки зору, в сучасному музичному мистецтві спостерігається зростання виконавських вимог як у навчальному процесі, так і в концертно-творчій діяльності, що відбувається в умовах підвищення рівня професійної конкуренції та зростання стандартів художньої й технічної досконалості інтерпретації. З суб'єктивної позиції, актуальність теми дослідження обумовлена посиленням вимог самого виконавця до власного професійного рівня, усвідомленням відповідальності за художній результат та прагненням до внутрішньої творчої самореалізації. Зазначені процеси потребують від музиканта глибокої духовної рефлексії, розвинених механізмів творчої саморегуляції та здатності до цілісного осмислення власної виконавської діяльності, що сприяє розширенню його творчого горизонту. У зв'язку з цим виникає необхідність системного вивчення феномену творчої досконалості в музично-виконавському мистецтві, оскільки наявна наукова база музикознавства потребує концептуального розширення в частині осмислення закономірностей досягнення виконавцем стану акме — найвищої точки його професійного, художнього та духовного розвитку.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Акмеологічне виконавство формується у руслі виконавського музикознавства, тому методологічно доцільним є спирання на досвід становлення споріднених напрямів — виконавської рефлексії Л. В. Шаповалової [2007], історично інформованого виконавства Н. Б. Кашкадамової [2014], Н. В. Ключинської [2022], історично орієнтованого виконавства О. В. Потоцької [2024], виконавської феноменології С. В. Шипа [2025].

Теоретичну основу дослідження становлять праці з акмеології, у яких акме осмислюється як модель досягнення особистісної й професійної досконалості. Концептуальні засади цієї науки, що сягають античної ідеї *aretē*, системно викладено у фундаментальних працях українських учених В. О. Огнев'юка, В. М. Гладкової, Я. С. Фруктової [2019], а також у дослідженні В. М. Гладкової, С. Д. Пожарського [2025], де акме інтерпретується як «вершина людського духу».

Акмеологічний вимір у музикознавстві окреслено у працях провідних українських дослідників О. І. Самойленко [2015], О. Г. Рощенко [2019], у яких життєтворчий процес розглядається як шлях особистості до досягнення стану акме. Оскільки акмеологічне виконавство безпосередньо пов'язане із виходом музиканта до вершинних форм артистизму, уведено відповідну концепцію І. Д. Єргієва [2016]. Як своєрідне мірило професійної діяльності митця доречно тлумачити ціннісно-смысловий підхід О. В. Литвищенка [2023].

Водночас аналіз наукових джерел засвідчує фрагментарність інтеграції акмеологічної проблематики у музикознавчі студії та відсутність цілісної теоретичної моделі, що системно поєднувала б акмеологічну методологію зі сферою музичного виконавства. Це зумовлює потребу концептуалізації акмеологічного виконавства як самостійного екстрамузикознавчого напрямку в структурі виконавського музикознавства.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні акмеологічного виконавства як екстрамузикознавчого міждисциплінарного напрямку в структурі сучасного українського музикознавства та виявлення передумов досягнення митцем вершинних форм професійної, художньої й духовної самореалізації.

Для досягнення поставленої мети у статті передбачається розв'язання таких **завдань**:

- визначити предмет дослідження акмеологічного виконавства;
- сформувати категоріально-понятійний апарат акмеологічного виконавства;
- розробити методологію акмеологічного виконавства.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше в музичній науці обґрунтовано акмеологічне виконавство як новий напрям екстрамузикознавчого типу у структурі сучасного музикознавства, зорієнтований на вивчення закономірностей досягнення виконавцем вершин професійної, художньої та духовної самореалізації; сформовано категоріально-понятійний апарат акмеологічного виконавства, визначено його базові складові: акме-потенціал, акме-середовище, акме-компетентність, акме-траєкторія, акме-пункт, виконавське акме, акме-репертуар, акме-твір, акмеограма. Поняття та категорії акме-пункт, виконавське акме, акме-репертуар, акме-твір уведено до наукового обігу, інші категорії адаптовано до акмеологічного виконавства; обґрунтовано необхідність упровадження системно-акмеологічного методу дослідження як методологічної засади акмеологічного виконавства, що уможливорює цілісне осмислення виконавської діяльності в єдності її особистісних, професійних, художніх і духовних вимірів та дозволяє простежити динаміку руху виконавця до вершинних форм творчої реалізації.

Методологія дослідження. Реалізації поставленої мети слугують філософські, загальнонаукові та спеціально-наукові методи, принципи та підходи дослідження. Метод *моделювання* націлений на формування розумового аналогу життєдайної дуги виконавця, орієнтованої на досягнення досконалості. *Дедуктивний* та *індуктивний* методи застосовано для формування концепції акмеологічного виконавства та узагальнення закономірностей досягнення виконавцем вершин професійної реалі-

зації. *Діалектичний* метод забезпечує розгляд виконавського розвитку як динамічного процесу взаємодії зовнішніх та внутрішніх тенденцій. *Принцип історизму* використано для осмислення сутності виконавської досконалості на сучасному етапі. *Структурно-функціональний* метод дозволяє виявити компоненти та функції акмеологічного виконавства як наукової системи. Задля оцінки результатів художньої діяльності митця залучено *ціннісно-смиловий* підхід. *Системно-акмеологічний* підхід використано як спеціально-науковий метод дослідження, що забезпечує цілісне осмислення видів виконавської діяльності як відкритої, інтенціонально спрямованої системи, здатної до самоорганізації та саморозвитку й орієнтованої на досягнення виконавського акме як результату оволодіння митцем системою талантів. Сучасні вимоги й критерії художньо-технічної досконалості виконавського мистецтва зумовлюють необхідність застосування саме цього методу, оскільки він дозволяє виявити закономірності та шляхи досягнення вершинних форм професійної реалізації в умовах ускладнення виконавських стандартів.

Результати дослідження. Сучасні українські дослідники підкреслюють визначальну роль формування ідеалу та системи ціннісних установок особистості як фундаменту її професійного зростання й здатності досягати вершин розвитку [Огнев'юк, Гладкова, Фруктова, 2019, с. 5]. У музичному мистецтві ці засади безпосередньо впливають на здатність виконавця поєднувати технічну довершеність із внутрішньою творчою місією та етичною відповідальністю. У працях О. В. Савицької наголошується на необхідності комплексного антропологічного осмислення мистецької особистості як цілісного феномену, в якому творчість, креативність і вікові координати виступають визначальними чинниками духовної, психологічної та професійної зрілості митця в історико-культурному контексті [Савицька, 2010, с. 4].

Актуальність міждисциплінарного підходу як умови розробки акмеологічного виконавства обумовлена необхідністю уведення положень психології творчості, філософії культури, педагогіки мистецтва як закономірної теоретичної основи уведеного наукового напрямку.

Акмеологічне виконавство як напрям екстрамузикознавчого виміру ґрунтується на синергії виконавського музикознавства та акмеології як науки про вершинні досягнення особистості на шляху до творчої досконалості. У такому контексті виконавська діяльність осмислюється не лише як сукупність фахових дій, а як цілісний життєтворчий процес, спрямований на реалізацію внутрішнього потенціалу музиканта й досягнення ним власного виконавського акме.

Акмеологічне виконавство постає як структурна модель, котра тлумачиться як багаторівнева динамічна цілісність, спрямована на досягнення творчою індивідуальністю вершин професійно-художньої реалізації. Структура акмеологічного виконавства як системи формується взаємодією низки взаємопов'язаних складових, що відображають ресурсний, процесуальний, середовищний, результативний та рефлексивний виміри виконавського розвитку.

Базовою передумовою професійного й художнього розвитку музиканта є *акме-потенціал*, що позначає внутрішній ресурс особистості, зорієнтований на досягнення вершинних форм виконавської реалізації. Він охоплює природні здібності, мотиваційну сферу, психологічну стійкість, творчу ініціативу, здатність до саморозвитку та духовної саморегуляції. Актуалізація акме-потенціалу відбувається упродовж життєвого шляху митця й залежить як від індивідуальних характеристик виконавця, так і від умов його професійного становлення.

Суттєвим чинником реалізації акме-потенціалу є *акме-середовище*, під яким розуміється сукупність освітніх, творчих і соціокультурних умов, що забезпечують професійне зростання виконавця. До нього належать система музичної освіти, традиції виконавських шкіл, концертно-конкурсна практика, а також ціннісні орієнтири творчого оточення. Якість акме-середовища значною мірою визначає спрямування та інтенсивність індивідуального розвитку виконавця.

Важливою умовою досягнення вершинного рівня виконавської майстерності є *акме-компетентність*, що постає як інтегрована система професійних якостей музиканта. Вона охоплює технічну підготовленість, стилістичну обізнаність, інтерпретаційну гнучкість, сценічну витривалість, а також здатність до художньої рефлексії й усвідомленого коригування власної виконавської діяльності.

Процесуальний вимір руху до вершин професійної реалізації визначається поняттям *акме-траєкторії*, з яким пов'язується дослідження індивідуального розвитку виконавця від початкових етапів становлення до формування зрілої виконавської позиції. Акме-траєкторія фіксує внутрішню логіку цього поступу, його фазовість, періоди інтенсивного зростання, стабілізації та якісних переломів, відображаючи динамічну взаємодію особистісних ресурсів, професійних компетентностей і умов акме-середовища. Вона дозволяє розглядати становлення виконавця як цілісний процес, у межах якого кожний етап не ізольований, а підготовлює наступний рівень художньої зрілості.

У межах цієї траєкторії виокремлюється *акме-пункт* — локалізована вершинна точка професійного становлення, що позначає момент максимальної концентрації технічної, художньої та особистісної досконалості виконавця. Акме-пункт має подвійну природу: з одного боку, він є результатом попереднього накопичення досвіду, вдосконалення майстерності та внутрішньої роботи над собою; з іншого — виступає імпульсом для подальшого розвитку, відкриваючи нові горизонти творчої самореалізації. Він може проявлятися у конкретному виконавському акті — знаковому концертному виступі, прем'єрі, конкурсному досягненні або створенні художньо переконливої інтерпретації, — проте його сутність не зводиться до зовнішнього успіху. Насамперед акме-пункт засвідчує внутрішню гармонізацію акме-потенціалу та акме-компетентності в конкретних історико-культурних і професійних умовах.

Послідовність акме-пунктів, їх взаємозв'язок і поступова стабілізація формують якісно новий рівень виконавського розвитку, коли пікові прояви майстерності перестають бути випадковими й набувають системного характеру. Якщо акме-пункт фіксує локалізований пік творчого блиску, то його повторюваність і внутрішня інтеграція в структурі особистості зумовлюють перехід до більш тривалого стану професійної зрілості. Саме в цьому контексті центрального значення набуває категорія виконавського акме.

Виконавське акме визначається як найвищий рівень професійно-художнього розвитку виконавця, що виявляється у здатності до стабільного, усвідомленого й вивіреного втілення художнього задуму. Воно ґрунтується на інтеграції технічної довершеності, інтерпретаційної зрілості, психологічної стійкості та сформованої виконавської ідентичності. На відміну від акме-пункту як локалізованого вершинного моменту, виконавське акме характеризується відносною тривалістю й внутрішньою стійкістю, що дозволяє розглядати його не як одиничний злет, а як фазу зрілої творчої реалізації, у межах якої досягнута майстерність набуває системної цілісності та відтворюваності на високому художньому рівні.

Важливою характеристикою цього рівня є виконавська зрілість, яка поєднує технічну майстерність, інтерпретаційне мислення, психологічну стійкість і сформованість музично-естетичного світогляду. Значну роль у цьому процесі відіграє виконавська рефлексія (за Л. В. Шаповаловою), у межах якої творча постать музиканта-інтерпретатора формується як результат інтеграції особистісного досвіду, виконавських шкіл і сучасного культурного тезаурусу [Шаповалова, 2007, с. 218]. Окремою умовою досягнення виконавського акме є етико-естетична відповідальність, що виявляється у здатності музиканта приймати виконавські рішення, керуючись не лише технічною доцільністю, а й етичною позицією та художньою правдивістю [Огнев'юк, Гладкова, Фруктова, 2019, с. 28].

Важливе місце в структурі акмеологічного виконавства посідає *акме-репертуар*, який означає сукупність музичних творів, у межах яких виконавець здатен максимально реалізувати власний художній потенціал. Його формування є поступовим процесом і відображає рівень професійної зрілості виконавця, його стилістичні пріоритети та інтерпретаційні стратегії.

У межах акме-репертуару виокремлюються *акме-твори* — опуси, у виконанні яких досягається найбільш повна й органічна реалізація творчих можливостей музиканта. Акме-твір є не просто часто виконуваним або технічно освоєним твором, а таким, що відповідає індивідуальній виконавській природі митця, його інтерпретаційному мисленню, психоемоційній структурі та світоглядним орієнтаціям. Саме в акме-творах найвиразніше втілюється виконавська довершеність, що дозволяє розглядати їх як своєрідні художні маркери виконавського акме. Вони можуть збігатися з акме-пунктами індивідуальної траєкторії або репрезентувати стабільний репертуарний сегмент фази зрілої творчої реалізації.

Узагальнюючою та метарефлексивною категорією системи виступає *акмеограма*, що постає як аналітична модель ретроспективного осмислення виконавської діяльності музиканта у вимірі її завершеності та цілісності. Акмеограма дозволяє фіксувати індивідуальну акме-траєкторію, систематизувати її ключові акме-пункти та оцінювати рівень реалізації акме-потенціалу в часовій перспективі минулого. Як зазначає О. Г. Рощенко, «коли відбувається відсторонення дослідницького погляду від життєтворчості “героя”, уможливорюється розбудова акмеограми виконавсько-педагогічної діяльності Артиста» [Рощенко, 2021, с. 94]. У цьому сенсі акмеограма функціонує як інструмент наукової реконструкції життєтворчості, фрагменти якої вже відбулися й не підлягають зміні.

Отже, акмеологічне виконавство постає як цілісна наукова система, у межах якої взаємопов'язані ланки акме-потенціалу, акме-середовища, акме-компетентності, акме-траєкторії, акме-пункту, виконавського акме, акме-репертуару, акме-творів та акмеограми утворюють структурно й процесуально організовану модель осмислення виконавської діяльності. Така модель дозволяє розглядати музичне виконавство не лише як результат професійної підготовки або художньої практики, а як складний динамічний процес особистісного й творчого зростання, зорієнтований на досягнення вершинних форм самореалізації.

Водночас системність і багатовимірність акмеологічного виконавства зумовлюють потребу у відповідному методологічному інструментарії, здатному адекватно відобразити як внутрішню структуру цієї системи, так і логіку її розвитку в часі. Саме тому дослідження акмеологічного виконавства потребує спеціального методологічного підходу, який поєднує принципи системного аналізу з акмеологічним розумінням закономірностей руху особистості до досконалості.

Методологічною основою акмеологічного виконавства виступає системно-акмеологічний підхід, який у межах даного дослідження визначається як *спеціальний метод наукового аналізу, спрямований на цілісне осмислення творчої діяльності як відкритої, багаторівневої, інтенціонально зорієнтованої системи виконавства, здатної до самоорганізації та саморозвитку й націленої на досягнення вершинних форм професійної, художньої та духовної реалізації музиканта*. Поєднання системного та акмеологічного вимірів у межах пропонованого підходу дозволяє подолати фрагментарність традиційних аналітичних моделей і розглядати виконавство не лише як сукупність професійних дій або інтерпретаційних результатів, а як цілісний життєтворчий процес, що має власну внутрішню логіку розвитку, індивідуальну траєкторію, вершинні фази реалізації та підкорений досягненню досконалості.

У системному вимірі виконавська діяльність постає як структурно впорядковане утворення, елементи якого перебувають у відносинах взаємодії та взаємодоповненості. До таких елементів належать особистісні якості виконавця, акме-потенціал, професійні компетентності, інтерпретаційні стратегії, репертуарні пріоритети, ціннісні орієнтації, а також умови акме-середовища. Їх узгоджене функціонування забезпечує цілісність виконавського процесу та створює передумови для досягнення виконавського акме.

Системно-акмеологічний підхід потребує зосередження уваги на закономірностях руху виконавця до вершин досконалості, його розгляду як процесу актуалізації акме-потенціалу. Виконавське акме осмислюється не тільки як разовий результат або ізольований успіх у масштабах життєтворчості, а як і інтегральний підсумок оволодіння митцем системою талантів, здібностей і ціннісних орієнтацій, приведених у динамічну рівновагу відповідно до вимог сучасного виконавського мистецтва.

Системно-акмеологічний підхід дозволяє концептуалізувати виконавське акме як результат узгодженої взаємодії акме-потенціалу, акме-компетентності, акме-середовища, акме-репертуару, який складається з акме-творів, що у підсумку втілюється в індивідуальній акме-траєкторії митця. У цій траєкторії акме-пункти фіксують локалізовані вершинні моменти професійного становлення на шляху до досягнення виконавського акме із властивою йому стабільністю і творчою зрілістю професіонала.

Важливою методологічною перевагою системно-акмеологічного підходу є здатність інтегрувати творчі результати різночасових вимірів діяльності музиканта. Якщо такі елементи, як, наприклад, акме-потенціал, акме-компетентність і акме-середовище, функціонують у прижиттєвому часовому вимірі професійного розвитку, то акмеограма забезпечує можливість ретроспективного осмислення сукупності завершених фрагментів життєтворчої досконалості артиста. Реконструкція акме-траєкторії творчого шляху музиканта уможливорює систематизацію акме-пунктів та наукову оцінку рівня реалізації акме-потенціалу в ретро- та перспективі.

Отже, системно-акмеологічний підхід постає не лише як метод дослідження акме-виконавства, але і як концептуально-методологічна рамка, що забезпечує цілісне бачення виконавської діяльності митця як складного, відкритого й динамічного процесу саморозвитку націленого до досягнення вершинних форм художньої само-реалізації.

Висновки. У статті здійснено теоретичне обґрунтування акмеологічного виконавства як нового екстрамузикознавчого напрямку у структурі сучасного виконавського музикознавства. Доведено, що інтеграція положень акмеології та музикознавства створює методологічні передумови для цілісного осмислення феномену виконав-

ської досконалості як вершинної фази професійної, художньої та духовної самореалізації митця.

Сформовано категоріально-понятійний апарат акмеологічного виконавства, який охоплює систему взаємопов'язаних понять: акме-потенціал, акме-середовище, акме-компетентність, акме-траєкторія, акме-пункт, виконавське акме, акме-репертуар, акме-твір, акмеограма. Запропоновані дефініції дозволяють структурно й процесуально описати рух виконавця до вершин творчої реалізації. У науковий обіг уведено нові поняття та категорії — акме-пункт, виконавське акме, акме-репертуар, акме-твір, — що розширюють категоріально-понятійне поле виконавського музикознавства та конкретизують механізми досягнення художньої довершеності.

Обґрунтовано системно-акмеологічний підхід як спеціально-науковий метод дослідження акмеологічного виконавства. Його застосування уможлиблює розгляд виконавської діяльності як відкритої, багаторівневої, інтенціонально спрямованої системи, в якій особистісні ресурси, професійні компетентності, ціннісні орієнтації та соціокультурні умови перебувають у динамічній взаємодії. Такий підхід дозволяє подолати фрагментарність традиційних аналітичних моделей та забезпечує цілісне бачення виконавського розвитку як життєтворчої дуги, зорієнтованої на досягнення виконавського акме.

Доведено, що виконавське акме постає не як одноразовий піковий результат, а як відносно тривка фаза зрілої творчої реалізації, що ґрунтується на інтеграції технічної довершеності, інтерпретаційної зрілості, психологічної стійкості та сформованої виконавської ідентичності. Водночас акме-пункти фіксують локалізовані вершинні моменти в межах індивідуальної акме-траєкторії, а їх послідовність і стабілізація зумовлюють перехід до системного рівня виконавського акме.

Запропонована концепція створює наукове підґрунтя для подальших історичних, теоретичних і практичних досліджень у галузі виконавського музикознавства, а також відкриває перспективи для розроблення акмеограм творчих постатей, удосконалення педагогічних стратегій і формування нових критеріїв оцінювання виконавської зрілості. Акмеологічне виконавство, таким чином, постає як перспективний напрям, здатний поглибити розуміння закономірностей досягнення художньої досконалості в сучасному музичному мистецтві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Гладкова В. М., Пожарський С. Д. Основи акмеології : підручник. Львів : Новий Світ–2000, 2015. 320 с.
2. Го Чанлу. Оперна культура Китаю останньої третини XX – початку XXI століть: тенденції розвитку : дис. ... докт. філософії : 025 Музичне мистецтво. Харків, 2025. 239 с.
3. Єргієв І. Д. Артистичний універсум музиканта-інструменталіста кінця XX – початку XXI століття : дис. ... докт. мистецтвознавства: 17.00.03 Музичне мистецтво. Київ, 2016. 450 с.
4. Кашкадамова Н. Б. Історично інформоване виконавство. *Українська музика*. 2014. Вип. 2(12). С. 56–66.
5. Ключинська Н. В. Історично інформоване виконавство та риторичні параметри сучасної інтерпретації української партесної музики (на прикладі творів М. Дилецького та І. Домарацького) : дис. ... докт. філософії : 025 Музичне мистецтво. Львів, 2022. 210 с.
6. Литвищенко О. В. Універсалізм творчої особистості О. І. Назаренка: ціннісно-

смісловий підхід : дис. ... докт. філософії : 025 Музичне мистецтво. Харків, 2023. 248 с.

7. Потоцька О. В. Становлення принципів історично орієнтованого виконавства в європейській музичній практиці початку XX ст. (на прикладі діяльності Vereinigung für alte Musik). *Музикознавча думка Дніпропетровщини*. 2024. Вип. XXVII. С. 167–181. DOI: 10.33287/222450.

8. Рощенко О. Г. Віолончельні хронотопи Георгія Авер'янова. *Романтизм-неоромантизм в музично-виконавському мистецтві: мости у часі* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2021. С. 91–94.

9. Рощенко О. Г. Музикознавче акме Наталії Савицької: на шляху до музикологічної акмеології. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 2. С. 251–255.

10. Рощенко О. Г. Сакральна топоніміка у драматургії вагнерівського «Лоенгріну» (міфооперологічні студії). *Українська книга про Ріхарда Вагнера*. Київ : ППСМ НАМ України, 2022. С. 294–318.

11. Савицька Н. В. Вікові аспекти композиторської життєтворчості : дис. ... докт. мистецтвознавства : 17.00.03 Музичне мистецтво. Київ, 2010. 329 с.

12. Самойленко О. І., Осадча С. В. Музична семіологія як актуальний напрям теорії мовної свідомості. *Modern culture studies and art history: an experience of Ukraine and EU : collective monograph*. Riga : Baltija Publishing, 2020. С. 436–457. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-72-3.25>.

13. Самойленко О. І. Авторський стиль як конститутивна риса музикознавчого дослідження: акмеологічні обрії наукової теорії Наталії Савицької. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 2015. № 4 (29). С. 28–37.

14. Фундаментальна акмеологія – наука XXI століття / за ред. В. О. Огнев'юка, В. М. Гладкової, Я. С. Фруктової. Київ : Інтерсервіс, 2019. 206 с.

15. Чен Ке. Виконавська оперологія: термінологія, методологія, аналіз : дис. ... докт. філософії : 025 Музичне мистецтво. Харків, 2024. 219 с.

16. Шаповалова Л. В. Виконавська рефлексія як об'єкт інтерпретології. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2007. № 20. С. 218–228.

17. Шип С. В. Базові поняття феноменології музичного виконавства. *Актуальні проблеми та духовні виміри музичної культури і музичної освіти* : колективна монографія. Київ : Ліра-К, 2025. С. 116–155.

18. Шип С. В. Музична герменевтика : монографія. Суми : ФОП Цьома С. П., 2023. 137 с.

REFERENCES

1. Hladkova, V., Pozharskyi, S. (2025). *Osnovy akmeolohii [Fundamentals of Acmeology]*. Lviv: Novyi Svit–2000. 320 p. [in Ukrainian].
2. Ho, Chanlu (2025). *Operna kultura Kytaiu ostannoї tretyny XX – pochatku XXI stolit: tendentsii rozvytku [Opera culture of China in the last third of the 20th – early 21st centuries: development trends]*. PhD dissertation. Kharkiv. 239 p. [in Ukrainian].
3. Yerhiiev, I. (2016). *Artysychnyi universum muzykanta-instrumentalista kintsia XX – pochatku XXI stolittia [The artistic universe of the musician-instrumentalist of the late 20th-early 21st centuries]*. Manuscript of Dissertation work for gaining the degree of the Doctor of Art Studies by specialty 17.00.03 Music Art. Kyiv, 450 p. [in Ukrainian].
4. Kashkadamova, N. (2014). Istorychno informovane vykonavstvo [Historically informed performance]. In: *Ukrainska muzyka [Ukrainian music]*. Issue 2(12). pp. 56–66 [in

Ukrainian].

5. Kliuchynska, N. (2022). *Istorychno informovane vykonavstvo ta rytorychni parametry suchasnoi interpretatsii ukrainskoi partessnoi muzyky (na prykladi tvoriv M. Dyletskogo ta I. Domaratskogo)* [Historically informed performance and rhetorical parameters of the modern interpretation of Ukrainian partess music (using the example of works by M. Dyletsky and I. Domaratsky)]. PhD thesis. Lviv, 210 p. [in Ukrainian].

6. Lytvyschenko, O. (2023). *Universalizm tvorchoi osobystosti O. I. Nazarenka: tsinnisno-smyslovyy pidkhid* [Universalism of the creative personality of O. I. Nazarenko: a value-semantic approach]. PhD dissertation. Kharkiv, 248 p. [in Ukrainian].

7. Pototska, O. (2024). Stanovlennia pryntsyviv istorychno oriietovanoho vykonavstva v yevropeiskii muzychnii praktytsi pochatku XX st. (na prykladi diialnosti Vereinigung für alte Musik) [The formation of the principles of historically oriented performance in European musical practice of the early 20th century (on the example of the activities of the Vereinigung für alte Musik)]. In: *Muzykoznavcha dumka Dnipropetrovshchyny* [Musicological opinion of the Dnipropetrovsk region]. Issue XXVII pp. 167–181. DOI: 10.33287/222450 [in Ukrainian].

8. Roshchenko, O. (2021). Violonchelni khronotopy Heorhiia Averianova [Cello chronotopes by Georgy Averyanov]. In: *Romantyzm-neoromantyzm v muzychno-vykonavskomu mystetstvi: mosty u chasi* [Romanticism-Neo-Romanticism in Music and Performing Arts: Bridges in Time:]: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Kyiv: NMAU im. P. I. Chaikovskoho, pp. 91–94 [in Ukrainian].

9. Roshchenko, O. (2019). Muzykoznavche akme Natalii Savytskoi: na shliakhu do muzykologichnoi akmeolohii [Natalia Savitskaya's musicological acme: on the way to musicological acmeology]. In: *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv* [Bulletin of the National Academy of Culture and Arts Management]. № 2. pp. 251–255 [in Ukrainian].

10. Roshchenko, O. (2022). Sakralna toponimika u dramaturhii vahnerivskoho "Loenhrinu" (mifooperolohichni studii) [Sacred toponymy in the dramaturgy of Wagner's "Lohengrin" (mythooperological studies)]. In: *Ukrainska knyha pro Richarda Vahnера* [Ukrainian book about Richard Wagner]. Kyiv: IPSM NAM Ukrainy, pp. 294–318 [in Ukrainian].

11. Savytska, N. (2010). *Vikovi aspekty kompozytorskoi zhyttietvorchosti* [Age-related aspects of a composer's creative life]. Manuscript of Dissertation work for gaining the degree of the Doctor of Art Studies by specialty 17.00.03 Music Art. Kyiv. 329 p. [in Ukrainian].

12. Samoilenko, O., Osadcha, S. (2020). Muzychna semiolohiia yak aktualnyi napriam teorii movnoi svdomosti [Musical semiology as a current direction in the theory of linguistic consciousness]. In: *Modern culture studies and art history: an experience of Ukraine and EU*. Riga: Baltija Publishing, pp. 436–457. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-72-3.25> [in Ukrainian].

13. Samoilenko, O. (2015). Avtorskyi styl yak konstytutyvna rysa muzykoznavchoho doslidzhennia: akmeolohichni obrii naukovoï teorii Natalii Savytskoi [Authorial style as a constitutive feature of musicological research: acmeological horizons of Natalia Savitskaya's scientific theory]. In: *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho* [Journal of the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine]. Vol. 4(29). pp. 28–38 [in Ukrainian].

14. Ohneviuk, V., Hladkova, V., Fruktova, Ya. (eds.) (2019). *Fundamentalna akmeolohiia – nauka XXI stolittia* [Fundamental Acmeology – the Science of the 21st Century]. Kyiv: Interservis. 206 p. [in Ukrainian].

15. Chen, Ke (2024). *Vykonavska operolohiia: terminolohiia, metodolohiia, analiz*

[*Performance operology: terminology, methodology, analysis*]. PhD dissertation. Kharkiv. 219 p. [in Ukrainian].

16. Shapovalova, L. (2007). Vykonavska refleksii yak ob'ekt interpretolohii [Performative reflection as an object of interpretology]. In: *Problemy vzaïemodii mystetstva, pedahohiky ta teorii i praktyky osvity* [Problems of interaction between art, pedagogy and the theory and practice of education]. Vol. 20. pp. 218–228 [in Ukrainian].

17. Shyp, S. (2025). Bazovi poniattia fenomenolohii muzychnoho vykonavstva [Basic concepts of the phenomenology of musical performance]. In: *Aktualni problemy ta dukhovni vymiry muzychnoi kultury i muzychnoi osvity* [Current problems and spiritual dimensions of musical culture and music education]. Kyiv: Lira-K, pp. 116–155 [in Ukrainian].

18. Shyp, S. (2023). *Muzychna hermenevtyka* [Musical hermeneutics]. Sumy : FOP Tsoma S. P. 137 p. [in Ukrainian].

ROSHCHENKO, OLENA

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts, Professor of the Department of History of Ukrainian and Foreign Music, Doctor of Art Studies, Professor (Kharkiv, Ukraine).

<https://orcid.org/0000-0002-6048-6335>

elena.roshenko@gmail.com

YEHOROV, YEHOR

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts, Lecturer at the Department of Ukrainian Folk Instruments, Postgraduate Student of the Department of History of Ukrainian and Foreign Music (Kharkiv, Ukraine).

<https://orcid.org/0000-0003-3716-8977>

egorov.eg1997@gmail.com

PERFORMING ACMEOLOGY: CATEGORICAL FRAMEWORK AND RESEARCH METHODOLOGY

The article substantiates the concept of acmeological performance as an interdisciplinary direction of contemporary musicology that is formed at the intersection of acmeology, psychology, and performance musicology and is aimed at studying the creative personality of the performer and the results of their artistic activity. A categorical and conceptual framework of acmeological performance is developed, and its main components are defined: acme-potential, acme-environment, acme-competence, acme-trajectory, acme-point, performing acme, acme-repertoire, acme-work, and acmeogram. The concepts of acme-point, performing acme, acme-repertoire, and acme-work are introduced into scholarly circulation, while the other categories are adapted to the field of acmeological performance. The method of acme-performance research — a systemic-acmeological approach — is proposed, enabling the consideration of performance activity as an integral dynamic system of interaction between personal, professional, and sociocultural factors in the process of achieving creative peaks. The results of the study lay the groundwork for the further development of acmeological performance.

Statement of the problem. Contemporary musicology is characterized by intensive processes of integration and specialization that stimulate the emergence of new interdisciplinary fields. Alongside age-related musicology, musical epistemology, musical semiology, myth-operology, musical hermeneutics, and cultural and sinological approaches to opera studies, similar integrative

tendencies are evident in performance studies, including interpretology, historically informed performance, performing operology, performing reflection, and performing phenomenology.

In this context, performing acmeology is introduced as an extramusicological direction within performance musicology. It emerges at the intersection of performance studies and acmeology as a science of excellence and peak personal development. Performing activity is interpreted as a life-creative trajectory reflecting the musician's individual path toward professional, artistic, and spiritual maturity.

The relevance of the study is determined by two interrelated processes. Objectively, contemporary musical art demonstrates increasing performance standards, professional competition, and demands for artistic and technical excellence. Subjectively, performers themselves raise their expectations regarding artistic responsibility and creative self-realization. These tendencies necessitate a systematic study of artistic excellence and the mechanisms of achieving performing acme.

Objectives, methods, and novelty of the research. The object of the research is performance musicology and its structural directions. The subject is performing acmeology as an extramusicological field within performance studies.

The purpose of the study is to theoretically substantiate performing acmeology as an interdisciplinary direction in contemporary Ukrainian musicology and to identify the prerequisites for achieving peak professional realization.

The tasks include:

- defining the subject area of performing acmeology;
- forming its categorical framework;
- developing its methodological foundations.

The methodology integrates philosophical, general scientific, and specialized methods. Modeling is applied to conceptualize the performer's life-creative trajectory. Deductive and inductive methods support the formation of the conceptual framework. The dialectical method enables the interpretation of performing development as a dynamic interaction of internal and external factors. The principle of historicism clarifies contemporary standards of artistic excellence. The structural-functional method reveals the components of performing acmeology as a scientific system. A value-semantic approach is applied to evaluate artistic results.

The systemic-acmeological approach functions as a specific methodological basis. It allows performing activity to be interpreted as an open, intentional, self-organizing system oriented toward achieving performing acme as the result of mastering a system of talents. Contemporary artistic and technical standards justify the necessity of this method, as it reveals patterns and mechanisms of attaining peak professional realization.

Research results and conclusions. The study substantiates performing acmeology as a holistic theoretical and methodological framework that allows interpreting performing activity as an open, intentional, and self-organizing system oriented toward artistic excellence. The proposed conceptual apparatus and systemic-acmeological approach provide a foundation for further historical, theoretical, and practical development of performing acmeology within contemporary musicological discourse.

Keywords: performing acmeology, performing acme, acme-point, acme-repertoire, acme-work, systemic-acmeological approach, artistic excellence.

Стаття надійшла до редакції: 05.02.2026

Отримано після доопрацювання: 21.03.2026

Прийнято до друку: 25.05.2026